مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

دوديال

۲۰۲۳/۰۸/۱۸

د اپه گانيت (افغانيت) ثبوت

(يوه لنډه تاريخي کيسه)

موږ (د آرين پښت) هيڅکله په ځان نوم نه دی ايښی؛ دا نور دي چې د دغه پښت ميړانې ته ګوته په غاښ او بيا يې ورته « آپه ګان » ستر ميړني ولس نوم ورکړی او بيا د عربو او عجمو په خوله دغو افغانانو د خپل افغانيت ثبوت په ريښتيا هم ورکړی!

په ۱۸۳۹م. کې سره له دې چې د هندوستان (د سرو مرغۍ) د انګريز په ولکه کی وه، خو د آسيا په زړه کې لا د آزادۍ او بهادرۍ وينه په جوش وه او انګريز په دې پوهېد چې دغه زړه ټولې آسيا او په تېره هندوستان ته د آزادي ژوند وربخښي. دوی ته په دې هکله د افغان- انګليس د لومړۍ جګړې ناکام يرغل هم د عبرت درس و، نو په دې کال يې په بربنډه توګه زموږ پر وطن يو ځل بيا د بلوسېدو هڅې پيل کړی. دوی تر ۱۸۴۱م. پورې په راز راز پلمو غوښتل زموږ باتور ولس ښکېل کړي. په پای کې؛ سره له دې چې انګريزانو افغانی ملی مشران، دولتی مخورين او لاربنوونکي په هر لوري خواره واره کړل، مګر ولس په خپل نوښت د تاريخ په سلګونو ګُمنامه قهرمانان او سپاهيان مخته کړل او د انګريز د ايستلو هوډ يې ترسره کړ.

***

... تير منی و، د لوړو چنارونو پاڼې ژيړې اوښتی وې، لکه د بنګالي پيغلو په شان چې د ګډا ژيړ اتلسونه يې اغوستي وي او نرۍ نرۍ وږمې يوه شيبه په کرار نه پريښودې. لکه د هر مني په شان د کابل د سين اوبه خړې اوښتی وې. لکه چې د سين غاړو (د موج خيزی) موسم ته تياري نيوله؟!

د سين دوو خواوو ته د ذولفقار کلا، ظريف خان کلا، چنداول، باغ قاضی، تخته پُل ... په خپلو لوړو برجونو، تيرکش لرونکو ديوالونو او سنج لرونکو بليو سره د تاريخ د عظمت او د خواجه صفا د ابهت د نښې په توګه په خپل زړه کې پټ توپان درلود.

د ماښام لړه په خورېدو وه چې عبدالله خان اڅکزی، امين الله خان نايب لوګري، امام بِردی ازبک او دوست محمد غلجائی د باغ نواب سيمې کې د نورو ملی او ولسی مشرانو د راټوليدو په تمه ناست وو. له نږدې جومات څخه د « الله اکبر» او ورپسی لږ څه هاخوا د څو کسو دګامونو غږ د دوی خبرې و وشلولې. دوی سمدستي د لمانځه په نيت پاڅېدل. دغه څو نوي کسان چې راورسيدل؛ دوی آغا حسين قزلباش، عبدالعزيز سليمانخيل او مير آفتاب عاشقانی

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خير و لولئ

عارفانی وو. دوی په څو صفونو کې اقامت وکړ او د لمانځه څخه وروسته يې د الله (جل جلاله) دربار ته د سولې او پر انګريز باندې د برې د دُعا لاسونه اوچت کړل.

د شپې په پخيدو سره څه د پاسه اويا تنه د مبارزينو او ننګياليو مشران را ټول او له انګريز څخه د هيواد د پاکې خاورې د آزادۍ نقشه يې جوړه کړی وه. د دوی لومړنی کار دا و چې انګليس مکناټن ته يې ګواښليک وسپاره، همدا و چې په دوه- درې ورځو کې د ښار هټۍ وتړل شوی، د پُلخشتی جومات کې د غزا اعلان وشو، ټولو ښاريانو د پرنګيانو د شړلو ملا وتړله. د ژمي لومړۍ واوره لکه د پاغوندو د پنډوسکو په شان ورو ورو د ځمکې پر مخ خپل سپين څادر غوړاوه چې انګريزی لښکر په بالا حصار کې د ويرې يخنۍ نيولی و. ننګياليو په لړو ورځو کې يو بشپړ ولسي لښکر جوړ کړ. په بالا حصار کې د پرتو پرنګي جنرالانو وانې وتښتېدې. لوی پرنګی مکناټن په منډه له بالا حصار څخه شير پور ته وتښتېد، هلته خپلې لويې چونۍ ته ورغی، کله چې ننګيالي په دې وپوهيدل چې انګريزان د مقاومت نيت لري، نو پر هغوی يې ناتار پيل کړ. جنرال چارلس او جنرال برنس ووژل شول، دجنرال کمپيل د لښکر اوه سوه تنه په يوه ورځ کې له منځه ولاړل او په خپله کمپيل ژوندی ونيول شو او له نيول کيدو سره سم يې د اسلام کلمه پر ژبه جاری کړه، بريګېډ يرشلتن هم د تېښتې لار غوره کړله ...

ميړنيو ننګياليو د دښمن د ناموس د بچ پاتې کېدو لپاره هغوی ته خبر داری ورکړ چې خپل ماشومان او تور سرې په امن او امان له بالا حصار څخه وباسي.

د افغانانو دغه حرکت انګريزان او دهغوی تور سرې هک پک کړل. هغوی او د هغوی تور سرو چې پخوا هم د افغانانو د ناموسدارې، همت او ميړانې خبرونه اوريدلي وو، اوس يقينی شول چې دغه باتور قوم په خپلو خصلتونو کې د دنيا ممتاز قوم دی. هغوی پوهېدل چې افغانان د ترُحم او زغم لرونکي خلک دي. مګر که زور ورسره وچلول شي، نو بيا ځمکه په دښمن سور اور ګرځوي! او دې خبرې ميرمن سيل د چورتونو په درياب لاهو کړی وه ...

د ميرمن سيل د سترګو تنابونه له بالا حصار څخه تر شيواکيو، زنده بانانو او بينيحصار پورې غځيدلی وو او په دې کې به يې کله کله د ننګياليو د (الله اکبر) غړونه تر غوږ شول. سيل که څه هم انګريزه وه او د خپل پوځ د تيرې او بې شميره ظلمونو شاهده وه، مګر بيا هم يو داسې اثر پرې غورځيدلی وو چې هکه پکه پاتې وه. د هغې سترګې د ساپيو د غرونو پر څوکو، شاخ برمته او شير دروازه پريوتې وې او د افغان ملت برَم او شوکت ورته همداسې هسک برېښېد. درې ورځې وروسته بالا حصار ته خبر راغی چې د انګريزانو قشلې په سياه سنګ کې ماته خوړلې ده. په همدې مازيګر انګريزي جنرالان خبر شول چې افغانانو قندهار او غزنی کې هم انګليسيانو ته خبر داری ورکړی، چې د دوی پاکه خاوره پرېږدي او د افغانانو آزادي او استقلال په رسميت و پيژني. مکناټن ته بله لار پاتې نه شوه دا يې ومنله چې ننګياليو سره خبرو ته حاضر شي.

د ۱۸۴۱م. کال د دسمبر په درويشتمه ورځ چې د کابل پر غرونو د واورې سپينه برستن خوره وه، د پرنګي لوی لښکر دهغو له سوونو توپونو او وسلو سره په سره تبۍ ناست و. تر دې وخته پورې انګريزانو توده جګړه کې څوځو ځله ماتې خوړلې وه، خو يوائې د سياسی نيرنګونو او پستو خبرو په زور يې لا پښې په کابل کې ټينګې کړی وې. د ننګياليو مشران د محمد اکبر خان په لارښوونه له مکناټن سره د ليدلو په خاطر په بی بی مهرو کې د هغود چونيو پر لور وخوځيدل. له مکناټن سره د هغوی خبرې د اوسنۍ اماني ليسې او راډيو- تلويزيون تر منځ سيمه کې وشوې. انګريزانو په ښکاره يو څه ويل، مګر په پټه يې غوښتل چې د پنجاب څخه دوی ته نوی مرستندوی لښکر راورسيږي او يو ځل بيا د افغانی ننګياليو د تورې په وړاندې خپل توپونه او زغرې و آزمايي. انګريزانو د ځنډ او خنډ په مقصد راز راز پلمې لټولې. د دسمبر په څوارلسمه نيټه يې افغانی مشرانو ته ويلی وو چې موږ غواړو زموږ نهه زريز ايسار شوی لښکر او دانګريزي جنرالانو کورنۍ له بالا حصار څخه بي بي مهرو ته ولاړ شي. ميړنيو مشرانو د هغوی دغه نتواتې ومنله. سردار سلطان احمد خان ته دنده وسپارل شوه چې دغه لښکر او په هغو کې انګريزۍ تور سرې د کابل د ننګياليو د تورو له ګوزار څخه په امن – امان تر بی بی مهرو ورسوي، خو کله چې افغانان د انګليس په دغو حيلو او نيرنګونو و پوهېدل، نو له پنجاب څخه د نوي لښکر تر را رسېدو او د دوباره صف آرايي تر مخه يې هغوی د تورې په زور له وطن څخه ايستلو ته اړ کړل. د ۱۸۴۲ د جنوری په شپږمه ټول هيواد کې د آزادۍ غوښتونکو قيامونو د انګليسانو اوولس نيم زره کسيز لښکر او په سلګونو درانه توپونه او ټوپک اړ کړل چې کابل پرېږدي.

وروسته بيا ميکنزي او لارنس وليکل: «ميړنيو افغانانو د انګليس تور سرې او بوډاګان په پټ او درنښت وساتل ...» او کومه ماشومه نجلۍ چې د خورد کابل په لاره کې د انګريزانو له کورنيو څخه پاتی شوې وه، هغه مبارزينو د نواب محمد زمان خان کور ته وسپارله. نواب صاحب هغه د خپلې لور په شان وساتله او بيرته يې انګليسانو ته ورستنه کړه.

په دې توګه ريښتينو او ميړنيو افغانانو تل د خپل « آپه ګانيت » ثبوت ورکړی، نورو منلی، اعتراف يې پرې کړی او د وياړ نومونه يې پرې ايښي دي. دجنرال ميکنزی او لارنس د ليکلي تاريخ يوه کيسه په همدغو ټکيو ليکل شوی ده.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليږلو مخکې په ځير و لولئ